

NIEUWSBRIEF WAARDEWERKEN #1

1ste jaargang, november 2006

Colofon

In het praktijknetwerk Waardewerken werken multifunctionele ondernemers samen met onderzoekers van Wageningen UR aan de uitdaging om de multifunctionele landbouw verder te versterken en te ontwikkelen tot een professionele en krachtige sector. Dit vereist maatwerk in onderzoek in samenspel met beleid en bevoegen ondernemers. Het project wordt gefinancierd door het ministerie van LNV.

Persoonlijk aanmelden voor het ontvangen van deze nieuwsbrief kan door een mail te sturen naar info@waardewerken.nl.

Klik [hier](#) als u deze nieuwsbrief niet meer wenst te ontvangen.

Introductie

Voor u ligt de eerste nieuwsbrief van Waardewerken. Deze nieuwsbrief verschijnt eens per kwartaal. Met de nieuwsbrief willen we u op de hoogte houden van de voortgang van de individuele projecten en de ontwikkelingen die binnen Waardewerken plaatsvinden. Ook wordt een overzicht gegeven van de activiteiten die uit Waardewerken voortkomen. In elke nieuwsbrief komt verder één van de deelnemers van het praktijknetwerk aan het woord. De nieuwsbrieven zijn ook terug te vinden op de Waardewerken website onder Agenda en Nieuws: www.waardewerken.nl

Meer informatie (waaronder een overzicht van deelnemende bedrijven, rapporten en verslagen, nieuws en agenda) over Waardewerken is ook te vinden op de website of op te vragen bij [Arjan Dekking](#) (0320 - 291 624).

Ik wens u veel leesplezier.

Namens het projectteam
Arjan Dekking

Onderwerpen in dit nummer

- [Introductie](#)
- [Korte terugblik](#)
- [Vooruitblik](#)
- [Projecten](#)
- [Agenda](#)
- [Bedrijfsportret Zonnehoeve](#)

Korte terugblik

Begin 2005 is door de deelnemers van het praktijknetwerk een gezamenlijke visie op multifunctionele landbouw geformuleerd. De werknaam Kennisnetwerk Multifunctionele Landbouw werd vervangen door Waardewerken; een bijbehorend logo, huisstijl en website werden ontworpen en in gebruik genomen. De visie van de deelnemers op multifunctionele landbouw is vertaald naar een toekomstbeeld. Vervolgens zijn de doorbraken (transitiepunten) die nodig zijn om dit toekomstbeeld te realiseren benoemd. In een drietal keukentafelgesprekken is het toekomstbeeld gedeeld en verrijkt met en door vertegenwoordigers van verschillende sectoren, waaronder: overheid, landbouw, zorg, natuur en recreatie. Hieruit is de doorbraakagenda ontstaan. Op een bijeenkomst in september is de doorbraakagenda gepresenteerd aan overheid en landbouw-, zorg-, natuur- en recreatiesector. De doorbraakagenda is vertaald naar concrete projecten, en er zijn coalities gesmeed om met deze projecten aan de slag te gaan. De projecten waarvoor draagvlak was bij deelnemende en externe organisaties zijn in projectvoorstellen verwoord en in het programma 2006 van Waardewerken opgenomen.

Tijdens de afsluitende bijeenkomst van het onderzoeksprogramma 'Multifunctionele Bedrijfssystemen 2001-2005' op 1 december hebben deelnemers aan Waardewerken en betrokken partijen flink gediscussieerd met

mevrouw ir. A.M. Burger (directeur Landbouw) over de toekomst van multifunctionele landbouw. Waardewerken is hierbij genoemd als invulling van een zogenaamde 'ketenorganisatie voor de multifunctionele landbouw' (zie visie 'Kiezen voor Landbouw' van het ministerie van LNV). In 2005 is hiermee het eerste traject van Waardewerken succesvol afgesloten. In 2006 kreeg de ketenorganisatie gestalte in een voorstel om te komen tot een 'Taskforce Multifunctionele Landbouw'. Aan de oprichting van deze Taskforce wordt momenteel nog hard gewerkt.

Visie en strategiedag

Keukentafelbijeenkomsten

Innovatiebijeenkomst

Vooruitblik

Waardewerken gaat door en zal de komende onderzoeksperiode (2006-2009) zelfs leidend zijn voor het programma multifunctionele bedrijfssystemen van Wageningen UR. 2006 en 2007 zullen vooral in het teken staan van het opstarten en uitvoeren van een groot aantal in 2005 geprioriteerde projecten. Deze projecten zullen niet allemaal onder de noemer van Waardewerken uitgevoerd gaan worden. Daar waar onderzoek naar de door Waardewerken geprioriteerde onderwerpen al loopt is of zal aansluiting worden gezocht. Hierbij wordt kennis en expertise van zowel deelnemende bedrijven als onderzoekers ingezet. Een flink aantal projecten zal Waardewerken echter zelf oppakken.

Mocht u betrokken willen zijn bij de uitvoering van één of meer van deze projecten dan kunt u uw interesse kenbaar maken bij [Arjan Dekking](#) (0320 - 291 624).

Op de Waardewerken site van [Syscope](#) is meer informatie te vinden over Waardewerken. Ook staan hier de links naar de diverse projecten die onder Waardewerken worden uitgevoerd. Onderstaande opsomming geeft een kort overzicht van de projecten die nu, of in de loop van 2006, zullen worden uitgevoerd. Klik op de link bij het project voor meer informatie.

Projecten

Lopende projecten

Onderzoek waarde zorglandbouw.

De waarde van zorglandbouw wordt integraal bekeken. Niet alleen vanuit het oogpunt van de cliënt, maar ook vanuit de boer, het platteland, de stad, de zorgsector en de overheid.

Initiatiefnemers: Waardewerken en het Landelijk Steunpunt Landbouw en Zorg.

Meer informatie over het project is te vinden op Syscope: [MEER](#)

Benchmark succesfactoren ruimtelijke ordening.

Wet- en regelgeving wordt genoemd als knelpunt bij het ontwikkelen van nieuwe initiatieven. Gemeenten gaan met wet- en regelgeving (zeer) verschillend om. In een benchmark wordt vergeleken hoe succesvol gemeenten zijn op het gebied van ruimte geven aan multifunctionele landbouw.

Initiatiefnemer: "Verbreding onder de loep", Waardewerken.

Meer informatie over het project is te vinden op Syscope: [MEER](#)

Kansenscanner.

Waardewerken ontwikkelt een methode om de mogelijkheden voor verschillende vormen van verbrede landbouw op een bedrijf te toetsen. In deze toets worden de eigenschappen, en mogelijkheden van de omgeving, het bedrijf en de ondernemer belicht. Uiteindelijk moet dit leiden tot een objectieve keuze van de ontwikkelingsrichting van het bedrijf.

Initiatiefnemer: Waardewerken. In dit project wordt samengewerkt met Vrienden van het Platteland.

Meer informatie over het project is te vinden op Syscope: [MEER](#)

Projecten in voorbereiding.

Onderzoek volwaardig agrarisch bedrijf.

Op multifunctionele boerderijen ontwikkelt de multifunctionele tak zich soms snel tot hoofdtak. Dit stelt de boer voor dilemma's; in hoeverre moet mijn bedrijf volwaardig agrarisch blijven, hoe ver kan ik gaan zonder het unieke karakter van het bedrijf aan te tasten.

Initiatiefnemers zijn: Waardewerken en het Landelijk Steunpunt Landbouw en Zorg.

Meer informatie over het project is te vinden op Syscope: [MEER](#)

Brochure spin-off agrarisch natuurbeheer.

Op veel multifunctionele bedrijven maakt agrarisch natuurbeheer een belangrijk onderdeel van de bedrijfsvoering uit zonder dat hier directe opbrengsten tegenover staan. De brochure gaat in op het belang van agrarisch natuurbeheer voor boer en consument.

Initiatiefnemer: Waardewerken.

Meer informatie over het project is te vinden op Syscope: [MEER](#)

Stadslandbouwgids.

Het doel van dit project is beleidsmakers en beslissers bij bijvoorbeeld gemeenten voor te lichten over de mogelijkheden die stadslandbouw kan bieden voor een gemeente.

Initiatiefnemer: Waardewerken i.s.m. "De smaak van morgen".

Meer informatie over het project is te vinden op Syscope: [MEER](#)

Overig

Masterclasses.

Waardewerkeren geven masterclasses. Deze worden georganiseerd voor bijvoorbeeld het bedrijfsleven of voor innovatieve ondernemers. De onderwerpen zijn vraaggestuurd. Masterclasses vinden waar mogelijk plaats op bedrijven waar de thema's en/of vragen spelen die in de masterclass worden behandeld.

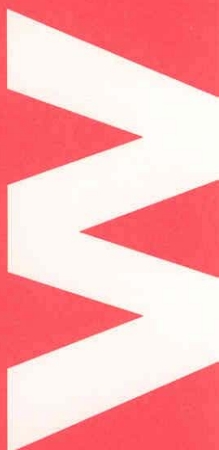
Initiatiefnemers zijn: Waardewerken en Vrienden van het Platteland.

Praktijkstages.

Partijen in het brede werkveld van de multifunctionele landbouw kennen elkaar onvoldoende. Stages over en weer kunnen het begrip voor elkaars werkwijze vergroten en misschien leiden tot vernieuwende oplossingen.

Initiatiefnemers zijn Waardewerken en Vrienden van het Platteland.

Agenda

Op www.waardewerken.nl staat een overzicht van nieuwsberichten en activiteiten waarbij Waardewerken betrokken is. Wanneer u zelf activiteiten onderneemt wat raakvlakken heeft met multifunctionele landbouw plaatsen we graag uw onderwerp en/of activiteit op de agenda. Hiervoor kunt u contact opnemen met [Marc Klieverik](mailto:Marc.Klieverik@waardewerken.nl) (0320 - 291 3311).

Op maandag 5 en dinsdag 6 februari 2007 zal voor de tweede keer de 'Waardewerken Tweedaagse' plaatsvinden op het bedrijf van één van de Waardewerkeren. De 'Tweedaagse' zal in het teken staan van het bespreken en bepalen van de onderzoeksagenda en uit het uitwisselen van kennis en opdoen van inspiratie. Deze bijeenkomst is niet openbaar.

Bedrijfsportret

In elke nieuwsbrief nemen we een bedrijfsportret op van één van de deelnemers. In deze eerste uitgave de 'Zonnehoeve' in Zeewolde van Piet IJzendoorn.

Zonnehoeve: de organisatie van duurzaamheid en multifunctionele landbouwontwikkeling.

Zonnehoeve heeft tot doel om midden in de samenleving te staan en bij te dragen aan een duurzame samenleving. Zonnehoeve wil mensen laten ervaren dat aandacht en respect in de landbouw, in omgang met dieren en in zorg voor mensen grondpijlers van ons bestaan zijn. De samenhang tussen agrarische productie, voeding, natuur en kwaliteit van het bestaan is een belangrijke verantwoordelijkheid. Als Zonnehoeve willen we laten zien dat we die verantwoordelijkheid aandurven. Zonnehoeve wil een plek bieden waar mensen in de omgang met aarde, planten, dieren en met elkaar een zorgzame verhouding tot mens en wereld kunnen beleven en oefenen. Zonnehoeve wil dus bijdragen aan een cultuurverandering. Zonnehoeve zoekt naar meerwaarde die landbouw kan leveren om de relatie tussen mensen en natuur te versterken. Daarbij wordt er in eerste instantie gezocht naar nieuwe economische verbindingen tussen consumenten en landbouw.

Bedrijfsontwikkeling

In 1981 begonnen Marja Molenaar en ik met een landbouwkundige uitdaging. Toen het landbouwbedrijf stond, werd zorgen voor kinderen in relatie tot de natuur de uitdaging. Toen dat stond werd bewustzijnsontwikkeling en educatie van mensen (samenlevingsbreed) over hun relatie tot de in de samenleving de uitdaging. Momenteel biedt de Zonnehoeve naast mijn gezin werk aan 18 personen (6 gezinsouders in de zorg, 6 werknemers en stagiaires op het landbouwbedrijf, de stoeterij en de pensionstalling en 6 mensen die de bakkerij en maalderij). Op deze manier is de Zonnehoeve al 25 jaar in beweging en ontwikkeling.

Momenteel zijn er zes verschillende bedrijfstakken:

- Het biologisch-dynamische landbouwbedrijf Zonnehoeve [1982]
- De bakkerij Het Zonnelied met EKO-keurmerk en het Demeter kwaliteitsmerk [1990]
- De ecologische Stoeterij Zonnehoeve, 120 paarden en Connemara pony's [1990]
- De Gezinsboerderij met zorg voor jeugdigen, 3 gezinshuizen met 12 opgenomen kinderen [2000]
- De pensionstalling Zonnehoeve, 50 paarden [2002]
- De Hofwebwinkel, de regionale internetwinkel voor biologische producten [2005]

De bedrijfsonderdelen zijn zelfstandig, maar worden om de win-win situatie te behouden fiscaal, juridisch en economisch met elkaar verbonden. Alle onderdelen van het geheel zijn voor een goed functioneren van elkaar afhankelijk. Het bedrijf is te omvangrijk om in dit korte stukje volledig te beschrijven. Ik concentreer me nu op het landbouwbedrijf, de bakkerij en de zorg.

Het landbouwbedrijf.

Zonnehoeve is een gemengd akkerbouw- en veeteeltbedrijf (70 ha) vanuit de filosofie dat vee, via de mest, in dienst staat van de akkerbouw. Een gesloten bedrijfsvoering of lokale samenwerking met andere bedrijven is volgens mij de beste garantie voor een goed en gezond evenwicht. Met een buurman biologische akkerbouwer ruilen we mest tegen stro. Het bedrijf is zelfvoorzienend in ruwvoer. Het voerzand is extreem structureel en bestaat voornamelijk uit ruwvoer. Het melkveebedrijf met 60 melkkoeien, 120 stuks

vleesvee en jongvee, en 6 stieren heeft een heel erg lage veearts rekening (3 Euro gezondheidskosten per dier, per jaar).

Landbouw is in de optiek van Zonnehoeve de belangrijkste natuurontwikkelaar in Nederland. Een natuurlijke omgeving ondersteunt de teelt van gezonde gewassen en het houden van gezond vee. Natuurbeheer vindt plaats op meer dan 1000 hectare van verschillende terreinbeherende organisaties. Het beheer verloopt via begrazing door paarden en vleeskoeien.

De bakkerij

Boerderij Zonnehoeve heeft zich de afgelopen 20 jaar toegelegd op de teelt van tarwe met een hoge bakkwaliteit. Het is duidelijk geworden dat, hoewel de teelt van baktarwe bijna uit Nederland verdwenen is, in Nederland heel goede biologische baktarwe geteeld kan worden. Op ons erf maalt en bakt bakkerij het Zonnelied van onze tarwe met alleen water, zout en gist of desem toegevoegd, uitstekend brood, wat in vele natuurvoedingswinkels, op de boerenmarkt, en via onze internetwinkel de Hofwebwinkel (www.hofwebwinkel.nl) te koop is.

De zorg

De jeugdzorg op Zonnehoeve is een professionele tak waar 12 uithuis geplaatste jongeren [10-18 jaar] in 3 gezinshuizen wonen, en Zonnehoeve als eigen leef- en speelplaats hebben. Hier kunnen ze leren hun leven vorm te geven, zich ontwikkelen. Landbouw en natuur zijn bij uitstek geschikt de verbinding met de basiswaarden van het leven te ervaren. Ook wordt op Zonnehoeve met jongeren gewerkt; met paarden, in de bakkerij, op de boerderij.

De toekomst

In de toekomst zullen de activiteiten verder uitgebouwd en geprofessionaliseerd worden. Allereerst is de ontwikkeling van de Zonnehoeve als zelfstandig rechtspersoon aan de orde; van pioniersfase naar een professioneel samenwerkingssysteem.

Er zijn plannen voor een landbouw-woon-zorgproject voor senioren die de balans brengen tussen kinderen (jeugdzorg) en volwassenen die nu op het bedrijf wonen en werken. Er wordt gedacht aan 10 levensloopbestendige wooneenheden.

Er zijn plannen voor een landbouwrecreatie project om trekkershutten en een boerderij camping te realiseren voor langstreckende toeristen want Zonnehoeve ligt centraal ten opzichte van langeafstandswandelpaden, langeafstandsfietspaden, vaar- en ruiterroutes.

Er zijn plannen voor een boerderijwinkel en pleisterplaats (koffie, thee, sap, krentenbrood, appeltaart) met een voorlichtingsfunctie.

Betrokkenheid in Waardewerken

Ik kies voor het zichtbaar maken van de meerwaarde van landbouw in onze samenleving, door in de projectgroep: onderzoek meerwaarde zorglandbouw actief te zijn. Vooral de verbinding zoeken met de traditionele vormen van zorg en het samen nieuwe concepten ontwikkelen, en de meerwaarde daar van aantonen, staan hierin centraal.

Zonnehoeve,
Piet van IJzendoorn.

www.zonnehoeve.net

